

Kunnskapsoppsummering og klassifisering av tiltaket:

Grønne tanker – glade barn (2. utg.)

Grønne tanker – glade barn et pedagogisk materiell for bruk i barnehagen. Formålet er å hjelpe barna med å forstå egne og andres følelsesreaksjoner, styrke deres psykososiale utvikling og skape et godt miljø i barnehagen.

BAKGRUNN

Denne artikkelen er en kunnskapsoppsummering for effektene av tiltaket Grønne tanker - glade barn. Artikkelen er en revisjon av en tidligere beskrivelse av samme tiltaket i Ungsinn (Eng & Ulvund, 2015), men videreutviklet i henhold til Ungsinn sine nye prosedyrer og kriterier. Grønne tanker – glade barn er en materiellpakke som kan brukes i barnehagen for å stimulere barns tanke- og følelsesbevissthet. Det skal hjelpe barna med å forstå egne og andres følelsesreaksjoner, å bli bedre i stand til å regulere egne følelser og gjennom dette også bidra til et godt psykososialt miljø. Tiltaket kan brukes universelt med mål om å styrke psykosial utvikling for alle barn. Samtidig legges det opp til at en kan bruke materialet i en styrket innsats for barn som har større utfordringer enn andre med engstelse, sinne eller tristhet. Organisasjonen Voksne for Barn er ansvarlig for implementering av tiltaket i Norge, og de tilbyr også opplæring. Formålet med denne artikkelen er å undersøke om Grønne tanker – glade barn kan antas å være virksomt benyttet i vanlig praksis i Norge.

METODE

Denne kunnskapsoppsummeringen bygger på et systematisk litteratursøk i databasene Embase, Medline og Psykinfo, NORART Cochrane, Cristin, NORA, SCOPUS og SweMed samt informasjon gitt fra tiltakseier i Norge.

RESULTATER

Resultatene omfatter en oppsummering av tiltakets beskrivelse, foreliggende effektstudier, forskningsmetodisk kvalitet og implementeringskvalitet. Tiltakets bakgrunn, innhold og metoder er godt beskrevet i tiltakets materiell og gjennom to fagartikler. Tiltaket har også god teoretisk og empirisk forankring gjennom kognitiv atferdsterapi, men det foreligger ingen studier der tiltakets effekt er undersøkt. Tiltaket er fritt tilgjengelig, og utover en kort opplæring tilbys det lite implementeringsstøtte. Det finnes heller ikke systemer som sikrer at tiltaket implementeres med god kvalitet. Det er grunn til å tro at tiltaket utøves svært ulikt i forskjellige barnehager, noe som sannsynligvis har betydning for effektene av tiltaket.

KONKLUSJON

Grønne tanker – glade barn er et tilfredsstillende beskrevet tiltak som åpenbart treffer et behov i folkehelsearbeidet, og som er tilpasset barnehagenes rammeplan. Studier på tiltakets effekter og hvordan tiltaket best utøves for å oppnå eventuelle effekter, er nødvendig for å vite om tiltaket er virksomt. Gjennomføring av en god effektstudie vil imidlertid forutsette en bedre presisering av tiltakets konkrete målsetninger. En god teoretisk forankring styrker sannsynligheten for at tiltaket kan fremme god psykisk helse og redusere vansker for barn i tidlig alder.

Grønne tanker – glade barn klassifiseres på evidensnivå 2 – Teoretisk begrunnede tiltak.

Innledning

Bakgrunn

Barnehagen som arena har tradisjonelt lagt lite vekt på sosio-emosjonell utvikling (Raknes, Johansen,

Tørnes, & Håvardstun, 2016). Samtidig er vi i Norge stadig mer



Helene Eng


helene.eng@uit.no



Stein Erik Ulvund

s.e.ulvund@iped.uit.no

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Nord (RKBU-Nord), UiT Norges arktiske universitet

 Engelsk sammendrag på nettsiden

ISSN 2464-2142

Tidsskriftet Ungsinn utgis av Regionalt kunnskapssenter for barn og unge- nord (RKBU Nord) ved UiT Norges arktiske universitet



bevisst på betydningen av et godt folkehelsearbeid og ikke minst å iverksette helsefremmende og forebyggende innsats for å unngå utvikling av sykdom (se for eksempel Samhandlingsreformen, 2009). Folkehelseinstituttet har høykvalitetsbarnehager som en av sine anbefalinger i det psykiske folkehelsearbeidet (Dalgard, Mathisen, Nord, Ose, Rognrud Aarø, 2011). Studier tyder på at førskoletilbud av høy kvalitet har en helsefremmende effekt, forebygger utvikling av vansker og er med på å utjevne risiko som følge av sosial ulikhet (Dearin, McCartney & Taylor, 2009; Sylva, Melhuish, Sammons, Siraj-Blatchford & Taggart, 2011).

Å være i stand til å forstå emosjonelle reaksjoner og regulere egne følelser er viktige ferdigheter for å fungere og takle en vanlig hverdag. Klarer en ikke dette, kan det føre til unødvendig engstelse, tristhet eller frustrasjon og sinne (Raknes, 2014). Mange barn lever dessuten med økonomiske og sosiale stressfaktorer som gjør dem særlig utsatte for emosjonelle vansker (Holte, 2012).

Programmer som gir de ansatte i barnehagen kunnskap og ferdigheter til å skape et godt psykososialt miljø, hjelper barna med å forstå egne og andres følelsesreaksjoner samt å bli bedre i stand til å regulere egne følelser, har derfor potensiale til å være gode folkehelseiltak.

Om tiltaket

Grønne tanker – glade barn er en materiellpakke som kan brukes i barnehagen for å stimulere barns tanke- og følelsesbevissthet. Tiltaket skal fremme barnas evne til egenomsorg og prososial atferd. Tiltaket beskrives først og fremst som universalforebyggende, men kan også brukes som et indikert forebyggende tiltak for barn som er engstelige, triste eller som lett blir sinte. Tiltaket er en del av serien Psykologisk førstehjelp som distribueres i Norge av organisasjonen Voksne for Barn.

Beskrivelse og materiell

Tiltaket Grønne tanker – glade barn er en materiellpakke (Raknes, 2014) bestående av:

- **En veileder til dem som utøver tiltaket i barnehagen.**
Veilederen beskriver hvordan materialet kan tas i bruk systematisk i barnehagen og hvordan elementene i tiltaket kan integreres i vanlige ak-

tiviteter. For den universelle delen av tiltaket beskrives det på hvilken måte man kan jobbe med de ulike temaene i materialet.

Materialet kan også brukes overfor barn med engstelse eller sinne, enten bare i barnehagen eller i samarbeid med foreldre og/eller andre hjelpe-tjenester. I veilederen beskrives det i tillegg hvordan disse vanskene vanligvis uttrykkes hos barnehagebarn, mulige årsaker, hva personalet bør være spesielt oppmerksomme på, hvilke barn som er i særlig risiko og når andre hjelpeinstanser bør kobles inn.

- **En flippover som kan brukes i barnehagens samlingsstunder.**
Flippoveren er sentral i den universalforebyggende delen av materialet. Denne består av en side med en illustrasjon for hvert tema som barna ser, og en side med tekst som forklarer den voksne hvordan han/hun kan jobbe med temaet. Det finnes materiell til 18 temaer.
- **Boken: *Sint og glad i barnehagen*.**
Boken inneholder tre barnehistorier. Historien *Sint i full fart* handler om Emil som har lett for å gjøre dumme ting i sinne. *Helt alene* handler om Roald som er redd for å være alene og *Helt med* handler om Trine som er redd for å ikke bli likt. Boken kan leses i mindre grupper eller for barna enkeltvis, og anbefales særlig i forhold til barn som er engstelige, triste eller som lett blir sinte. Boken kan også brukes i samarbeid med foreldrene, ved at de leser og snakker om historiene med barna hjemme.
- **To grønne og to røde bamser**
De to bamsene skal illustrere positive og negative tanker. Barna kan leke med dem, de kan brukes av de voksne sammen med det øvrige materialet og anvendes når temaene integreres i vanlig aktivitet. Bamsene har fått navnene Tenkebamsen rød og Tenkebamsen grønn.
- **Digitalt læremateriell som finnes på www.salaby.no.**
Dette inneholder en rekke spill, historier og musikkvideoer barna kan bruke for å forstå følelser og hvordan man kan trene på å bli kvitt negative følelser. Nettsiden er en utvidelse av materialet i barnehagen med det samme miljøet, og de samme barna som i historiene og i boka.

For øvrig er tiltaket også beskrevet i to fagartikler (Raknes, Johansen, Tørnes, & Håvardstun, 2016; Wiese, 2014) samt på Voksne for Barn sine nettsider.

Målsetninger og målgrupper

Målsetningene er ikke tydelig formulert i et eget avsnitt i veilederen. De fremkommer i ulike deler av teksten, blant annet i et kapittel der betydningen av tiltaket relateres til rammeplan for barnehager.

Målsetningene med tiltaket er:

- stimulere barns tanke- og følelsesbevissthet
- å styrke barns evne til egenomsorg, empati og god atferd
- å hjelpe barn som har problemer med sinne eller engstelse
- å utvikle gode holdninger til seg selv og andre i barnehagen
- å fremme trivsel og et godt barnehagemiljø både for barna og de voksne

Det fremkommer av beskrivelsen at tiltaket både kan brukes universalforebyggende for alle barna i barnehagen og selektivt eller indikert forebyggende for barn som trenger mer oppfølging. I tillegg inneholder materialet en del tips til barnehageansatte dersom de vurderer at enkeltbarn trenger mer hjelp.

Gjennomføring og metoder

Det er i utgangspunktet opp til barnehagen hvordan den vil bruke materialet, men veilederen beskriver hvordan tiltaket kan implementeres på en systematisk måte. Det anbefales å starte med å bruke flippoveren i samlingsstundene blant annet for å stimulere barna til å utvikle et felles språk for å snakke om følelser. Barnehagen kan gå gjennom alle 18 temaene, eller jobber med dem mer stykkevis og fleksibelt. Hvordan man kan jobbe med hvert enkelt tema er nøye beskrevet både på flippoveren og i veilederen.

De ansatte oppfordres videre til å bruke sin kreativitet til å integrere kunnskapen i barnehagens hverdag gjennom samtaler og lek. Boken med de tre historiene kan leses i mindre grupper eller med barn enkeltvis. I veilederen beskrives det også hvordan de ansatte kan gi støtte til barn med ekstra utfordringer. I barnehagen eller i samarbeid med foreldrene kan personalet hjelpe barna med å identifisere positive eller negative tanker, samt å styrke og automatisere positive tanker.

Læringen foregår gjennom samtale, refleksjon og lek knyttet til gjennomgang av materialet. Gjennom det

digitale lærematerialet kan barna trene ytterligere på temaene i tiltaket. Tenkebamsene **rød** og **grønn** er konkrete hjelpemidler som er sentrale i metodikken. Røde tanker er de som skaper vonde følelser, mens grønne tanker skaper gode. Tenkebamsene skal fremme barnas forståelse av at tanker kan skape følelser. Bamsene kan hjelpe barna til å snakke om vanskelige følelser som for eksempel redsel, tristhet, sinne, skyld og skam og gode følelser som glede, trivsel og trygghet. Poenget er at barna skal lære å gi makt til de gode tankene for å dempe de negative følelsene.

Det teoretiske grunnlaget for tiltaket

Tiltaket har sin forankring blant annet i kognitiv atferdsterapi (KAT). Røde tanker tilsvare det som i KAT er blitt omtalt som negative automatiske tanker (Beck, 2011). Grønne tanker er det Beck kaller alternative tanker. I KAT blir det lagt vekt på å oppmuntre til å finne alternative tanker som kan være mer hjelpsomme. En viktig antagelse er at tankeprosess og det man gjør, påvirker følelser (Beck, 2011). De fargede bamsene brukes som konkrete påminnere for tankene.

Studier har vist at intervensjoner basert på KAT er virksomme med hensyn til forebygging av psykososiale vansker hos barn (Bennett & Gibbons, 2000; Essau, Conradt, Sasagawa & Ollendick, 2012; Neil & Christensen, 2009; Mørch, 2011; Waddell, Hua, Garland, Peters & Kimberley, 2007). Det meste av empiri på effektene av KAT-baserte intervensjoner er imidlertid gitt til barn omfatter barn i skolealder. Disse er ofte foreldreveiledning eller intervensjoner direkte til barn i kombinasjon med foreldreveiledning. Tiltaket Grønne tanker – glade barn beskriver teori om hvordan metodikken også kan fungere for mindre barn. Å sette ord på sinnstilstander fremmer barns evne til å formidle, forstå og regulere egne følelser (Fabes, Eisenberg, Nyman & Michealiu, 1991). Ved å lære sammen med andre barn hvordan tanker og følelser henger sammen, er idéen bak tiltaket at barna hjelpes til å forstå og akseptere både egne og andres følelser og tanker. På denne måten kan tiltaket hjelpe barna til å regulere egne følelser og å fremme empati og prososial atferd. Alt dette skal bidra til å skape en god hverdag i barnehagen for både barn og voksne.

Implementeringsstrategier, kvalitetssikring og kostnader

Materiellet er fritt tilgjengelig gjennom bokhandlere. Det er ikke obligatorisk med opplæring, men organisasjonen Voksne for Barn tilbyr opplæring i tiltaket over en dag. Etter avtale kan de også arrangere dagskurs lokalt og oppfølgingskurs. Det anbefales at barnehageansatte gjør seg kjent med materialet før det anvendes,

at de gjennomfører opplæringen og at barnehagen setter av tilstrekkelig tid til forberedelse av samlingsstundene. I veilederen gis det også råd om at foreldre bør får informasjon om metoden.

For å opprettholde engasjementet for metoden over tid, bør kolleger støtte hverandre og gi hverandre konstruktive tilbakemeldinger. Det finnes ingen kvalitetssikringssystemer i tiltaket eller foreslått metodikk for egnevaluering.

Tabell 1. De 18 temaene i flippoveren hentet fra veilederen (Raknes, 2014).

Tema	Målsetning
1. Grønne og røde tanker	Lære om tanker og at noen tanker er hjelpsomme og andre mindre hjelpsomme.
2. Følelser	Lære om ulike følelser, hva en trenger når en har en type følelse og hvordan man kan se på andre hva de føler.
3. Sjef i deg selv	Lære at følelsene har ulik styrke, at alle følelser er lovlig, og at man ikke trenger å la følelsene bestemme alt.
4 og 5. Glede og grønne tanker	Lære om glede, hvordan man gjenkjenner glede, hva som skaper glede og hvordan tanker kan skape glede.
6. Sint	Lære om hvordan man kan gjenkjenne sinne og hvorfor det er bra at man kan bli sint.
7. For å bli mindre sint	Lære at noen ganger når man blir sint er det en overreaksjon. Lære om hvordan noen tanker forsterker sinne, og hva en kan gjøre for å roe seg ned når det trengs.
8. Redd	Lære å gjenkjenne reddsel og at det er bra å bli redd for unngå farer.
9. For å bli mindre redd	Lære at man kan bli redd selv om situasjonen ikke er farlig, og hvilke tanker som kan hjelpe en til å være mindre redd.
10. Trist	Lære hvordan en kan gjenkjenne tristhet.
11. For å bli mindre trist	Lære om trøst og omsorg for seg selv og andre.
12. Flau	Lære hvordan en kan gjenkjenne flauhet og at alle kan bli flaue av og til.
13. For å bli mindre flau	Lære at det er lett å bli for selvkritisk og at man kan bli flau selv om det ikke er noe å skamme seg over.
14. Stolt	Lære om hvordan en gjenkjenner stolthet og at det er sunt å dyrke mestring.
15. Hei, her kommer jeg	Lære å starte barnehagedagen på en god måte.
16. Venting og tålmodighet	Lære at tålmodighet er en dyd og noe man kan øve på å bli bedre til.
17. Noe nytt	Lære at en positiv innstilling til det som er nytt kan gjøre læring lettere.
18. Ha det bra – med stil	Lære at avslutningen betyr mye for hvordan man tenker tilbake på det som har vært.

Barnehagene anbefales imidlertid å gjøre jevnlig evalueringer av bruk og nytte av tiltaket, uten at det beskrives nærmere hvordan dette skal gjøres.

Kurskostnader pr person for dagskurs (inkludert lunsj) i regi av Voksne for Barn

900,- student

1440,- (personlig medlem i VfB)

1620,- (bedriftsmedlem)

1800,- ikke medlem

Materiellpakken koster 1399,-

Problemstilling for artikkelen

Formålet med denne artikkelen er å undersøke om Grønne tanker – glade barn kan antas å være virksomt benyttet i vanlig praksis i Norge.

Denne artikkelen er en revisjon av en tidligere beskrivelse av det samme tiltaket i Ungsinn (Eng & Ulvund, 2015), men videreutviklet i henhold til Ungsinn sine nye prosedyrer og kriterier (Martinussen, Reedtz, Eng, Neumer, Patras & Mørch, 2016).

Metode

Vi søkte etter studier om tiltaket i databasene Embase, Medline og Psykinfo, NORART Cochrane, Cristin, NORA, SCOPUS og SweMed. Søkedato: 31.03.2016. I tillegg har vi kontaktet tiltakseiere i Norge og fått tilsendt manualer, veiledere, og forskningsdokumentasjon som eventuelt ikke ble fanget opp av søket, samt informasjon om implementeringsstrategier og kvalitetssikring.

Fra forskningsdokumentasjonen ble det identifisert relevant litteratur for tre typer studier: Nordiske effektstudier, internasjonale kunnskapsoppsamminger og andre norske studier i henhold til kriteriene for klassifisering av tiltak i Ungsinn (Martinussen m. fl., 2016).

Resultater

Gjennomgang av beskrivelse

Relevansen av dette tiltaket er gjort rede for både i veilederen og gjennom fagartiklene (Raknes, 2014; Raknes m. flere, 2016; Wiese, 2014). Tiltakets innhold og metoder er godt beskrevet gjennom tiltakets materiell. Det gis anbefalinger i hvordan materialet kan brukes, og ved bruk av flip-overen er det oppgitt målsetninger og helt konkrete forslag til hvordan barnehageansatte kan jobbe med temaene i samlingsstundene.

Tabell 2. Tabellen som fremstiller vurdering av tiltakets beskrivelse.

	Ikke beskrevet	Noe beskrevet	Er godt beskrevet
Problembeskrivelse			X
Målgruppe			X
Hovedformål		X	
Undermålsetninger		X	
Utforming av tiltaket			X
Metoder som benyttes			X
Kjerneelementer/fleksibilitet		X	
Utøvere av tiltaket			X
Manual/veileder for utøvere			X
Materiell for mottakere av tiltaket			X
Undersøkelser som styrker beskrivelsen		X	

Når det gjelder aktiviteter ut over samlingsstundene er det generelle anbefalinger, men det oppfordres også i stor grad til at barnehageansatte skal bruke egen kreativitet. Tiltaket er beskrevet som svært fleksibelt, og det er opp til barnehagene hvilke deler av materialet de vil bruke og hvordan de vil bruke det.

Det kommer dårligere frem av beskrivelsen hva som er kjerneelementer i tiltaket, altså elementer i tiltaket som anses som de mest essensielle for å oppnå de forventede effekter. Målsetningene er ikke tydelig formulert i et eget avsnitt i veilederen, men fremkommer i ulike deler av beskrivelsene.

Det kommer derimot tydelig frem av beskrivelsen hvem som er målgrupper og utøvere av tiltaket. Det finnes materiell for barna, både gjennom de røde og grønne bamsene, lesebøkene og nettmaterialet. I en av fagartiklene om tiltaket oppsummeres erfaringer fra utprøving av tiltaket i barnehager via PPT, noe som styrker den totale beskrivelsen av tiltaket (Raknes m. flere, 2016).

Effektstudier

Litteratursøket resulterte i seks treff. I tillegg ble én artikkel som ikke kom frem i søket oppgitt fra tiltakseier. Av de totalt syv treffene ble to artikler vurdert til å omhandle tiltaket direkte. Av disse er den ene en fagartikkel som beskriver tiltaket (Wiese, 2014).

Den andre er en erfaringsoppsummering (Raknes m. flere, 2016). Det ble ikke funnet noen nordiske effektstudier eller internasjonale kunnskapsoppsummeringer om tiltaket.

Andre norske evalueringer

Raknes og medforfattere (2016) oppsummerer erfaringer med bruk av Grønne tanker – glade barn i barnehager knyttet til et PPT-kontor i Bergen. Kontoret har totalt ansvaret for 75 barnehager i to bydel. Artikkelen beskriver prosessen med å implementere tiltaket, hvordan det er blitt brukt i barnehagene, erfaringer fra en av de barnehagene som benyttet materialet mest og noen vurderinger fra PPT.

Utgangspunktet for implementeringen var at tjenesten hadde fått stadig flere henvisninger på grunn av emosjonelle vansker blant de minste barna. De ønsket derfor å prøve ut tiltaket både universelt for å forebygge utvikling av vansker og indikert i forhold til barn som viste tegn til vansker som en del av tilbudet fra PPT. De introduserte tiltaket for åtte barnehager. Alle barnehagene ble anbefalt å kjøpe inn materialet, og det ble ikke gitt noen opplæring utover introduksjonen.

Tabell 3. Vurdering av tiltakets systemer for å fremme god implementeringskvalitet.

Kategori	Ja	Nei	Ikke relevant
1. Implementeringsstøtte		X	
2. Kvalifikasjonskrav	X		
3. Opplæring		X	
4. Sertifiseringsordninger		X	
5. Monitorering av fidelity/etterlevelse		X	
6. Veiledning		X	
7. Identifisering av målgrupper		X	
8. Kartleggings- og vedlikeholdsverktøy		X	
9. Strategier for tilpasning	X		
Total skåre	\sum 2 ja/9 mulige		

Alle barnehagene kjøpte inn materialet, men implementerte det i varierende grad. Ingen av barnehagene brukte hele materialet og ingen brukte det digitale rommet. Videre oppsummeres erfaring fra én av barnehagene som hadde benyttet store deler av materialet og langt på vei fulgt anbefalingene i veilederen. Ansatte i barnehagen sier at de syntes materialet var lett å benytte i samlingsstundene. De opplevde det som motiverende å jobbe med stoffet og opplevde at barna likte det godt. De ansatte vurderte at tiltaket førte til nyttig lærdom både for voksne og barn, da tanke- og følelsesbevissthet er lite vektlagt i barnehagelærerutdanningen. De mente også at det var viktig å jobbe aktivt med å overføre lærdommen til hverdags situasjoner slik at både barn og voksne fikk trene på å hente frem hjelpsomme tanker, bruke begrepene og finne gode løsninger sammen.

Spesialpedagoger som prøvde ut tiltaket i oppfølgingen av barn med spesielle behov, mente at det var nødvendig å tilpasse bruken av tiltaket etter barnets behov og at opplegget som ble anbefalt i veilederen ikke alltid fungerte godt. De mente og at barna ville ha større utbytte av deres bruk av materialet dersom tiltaket også ble brukt universelt i samme barnehage.

Implementeringskvalitet

Materialet er fritt tilgjengelig gjennom bokhandlere og gjennom nettbutikken til Voksne for Barn. Det tilbys opplæring, men denne er ikke obligatorisk og det fremkommer ikke at tiltakseier gir noe implementeringsstøtte ut over dette. Opplæringen er dårlig beskrevet, det fremkommer i liten grad hva som er innholdet i utdanningen og hvilke ferdigheter som skal oppnås gjennom den. Det er ingen veiledning av ansatte etter at de har begynt å praktisere metoden, og det finnes ingen systemer for å monitorer kvalitet verken på den enkelte ansattes utøvelse av metoden eller hvor godt barnehagen som helhet lykkes i implementeringen. Materialet verken inneholder eller viser til kartleggingsverktøy som ansatte i PPT eller barnehagen kan benytte for å identifisere barn som kan ha nytte av tiltaket som spesialpedagogisk tiltak. Kartlegging er ikke relevant for metoden benyttet som universalforebyggende tiltak. Veilederen beskriver i noen grad hvordan materialet kan benyttes ulikt som universalforebyggende tiltak og som selektivt- eller indikert forebyggende tiltak.

Diskusjon

Formålet med denne artikkelen er å undersøke om tiltaket Grønne tanker – glade barn er virksomt benyttet i vanlig praksis i Norge. I avsnittene under diskuteres funnene fra kunnskapsoppsummeringen i forhold til kriteriene for klassifisering i Ungsinn. Dette danner grunnlaget for konklusjonen på forskningsspørsmålet i denne artikkelen.

Beskrivelse

I henhold til kriteriene for klassifisering av tiltak i Ungsinn må alle tiltak være tilfredsstillende beskrevet. Grønne tanker – glade barn er godt beskrevet gjennom eget materiell og fagartikler og innfrir dermed dette kravet. I forhold til enkelte deler av utøvelsen av tiltaket gir materialet gode og konkrete verktøy de ansatte kan bruke. Dette gjelder særlig bruken av flip-overen med de 18 temaene i samlingsstunden. Her beskrives hvert enkelt tema, og det gis konkrete tips og øvelser for hvordan de ansatte kan jobbe med dem. Også her beskrives det en fleksibilitet ved at barnehagen selv kan velge hvor mange temaer de vil jobbe med, men samtidig er det er også tydelige anbefalinger. På andre deler av utøvelsen legges det opp til at utøverne selv skal benytte egen kreativitet i bruken av materialet, og disse delene av tiltaket er dermed dårligere beskrevet. Dette gjelder særlig når tenkemåten introdusert gjennom flip-overen skal integreres i den vanlige barnehagehverdagen og når materialet brukes i forhold til barn med litt større utfordringer. Den store fleksibiliteten gir sannsynlighet for at tiltaket uøves på ulik måte. På de områdene som er svakere beskrevet, kreves det at de ansatte i barnehagen har god forståelse for tenkemåten i programmet for å kunne utøve det på den mest hensiktsmessige måten. Det vil også være behov for å presisere hva som er tiltakets konkrete målsetninger før det er mulig å undersøke tiltakets effekter nærmere.

Teoretisk rasjonale

I kriteriene for klassifiseringa av tiltak skilles det mellom generelt teoretisk forankring og en mer spesifikk teoretisk forklaringsmodell. Grønne tanker – glade barn har en velbegrunnet teori tilsvarende kravene for evidensnivå 3 eller høyere i Ungsinn. Det fremkommer av det teoretiske fundamentet hvordan det tenkes at metodene som benyttes i tiltaket leder til målsetningene om å hjelpe barn med å regulere uhensiktsmessige følelser. De tenkte mekanismene for endring er forankret i empiri og anerkjent teori.

Antall effektstudier, designkrav, forskningsmetodisk kvalitet og effekter

For at et tiltak skal kunne klassifiseres på evidensnivå 3: *Tiltak med noe dokumentasjon på effekt* eller høyere, må det foreligge effektstudier. Det gjør det ikke for tiltaket Grønne – tanker glade barn. Derfor er det heller ikke mulig å diskutere kvalitet på studier eller resultater.

Implementeringskvalitet

Systemer som sikrer at tiltaket utøves på en bestemt måte for å oppnå best mulig effekt, er ikke godt nok ivare tatt for tiltaket. Det finnes ikke kvalitetssikringssystemer verken i forhold til den enkelte utøvers kompetanse eller hvordan tiltaket tas i bruk i tjenesten. I kriteriene for klassifisering er gode rutiner for god implementeringskvalitet kun et absolutt krav for evidensnivå 5: *Tiltak med sterk dokumentasjon på effekt*. Begrunnelsen for dette er at dersom det er funnet gode effekter gjennom studier, så er det nødvendig med et kvalitetssikringssystem for å sikre at tiltaket utøves på samme måte om en skal forvente de samme effektene i vanlig praksis. For tiltaket Grønne tanker – glade barn, foreligger det ikke effektstudier. Kombinasjonen av mangelfulle kvalitetssikringssystemer og den store fleksibiliteten manualen åpner for, gir samtidig grunn til å tro at tiltaket utøves på svært ulik måte fra barnehage til barnehage, noe som også indikeres i erfaringsoppsommeringen. De store ulikhetene i utøvelse av tiltaket har trolig betydning for effektene av tiltaket benyttet i vanlig praksis.

Konklusjon

Grønne tanker – glade barn er et tilfredsstillende beskrevet tiltak som åpenbart treffer et behov i folkehelsearbeidet, og som er tilpasset barnehagens rammeplan. Studier på tiltakets effekter og hvordan tiltaket best utøves for å oppnå eventuelle effekter, er nødvendig for å vite om tiltaket er virksomt. Gjennomføring av en god effektstudie vil imidlertid forutsette en bedre presisering av tiltakets konkrete målsetninger. En god teoretisk forankring styrker sannsynligheten for at tiltaket kan fremme god psykisk helse og redusere vansker for barn i tidlig alder.

Grønne tanker – glade barn klassifiseres på evidensnivå 2 – Teoretisk begrunnede tiltak.

Referanser

Beck, J. (2011). *Cognitive therapy. Basics and beyond* (2. utgave). New York: Guilford.
Bennett, D. S. & Gibbons, T. A. (2000). *Efficacy of child*

cognitive-behavioral interventions for antisocial behavior: A meta-analysis. Child & Family Behavior Therapy, 22, 1-15. doi: [10.1300/J019v22n01_01](https://doi.org/10.1300/J019v22n01_01)

- Dalgard, O. S., Mathisen, K. S., Nord, E., Ose, S., Rognerud, M. & Aarø, L. E. (2011). *Bedre føre var.... Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger*. Rapport 2011:1. Oslo:Folkehelseinstituttet.
- Dearing, E., McCartney, K. & Taylor, B. A. (2009). Does Higher Quality Early Child Care Promote Low-Income Children's Math and Reading Achievement in Middle Childhood? *Child development, 80* (5), 1329-1349. doi: [10.1111/j.1467-8624.2009.01336.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01336.x)
- Eng, H. & Ulvund, S. E. (27.02.2015). Beskrivelse og vurdering av tiltaket Grønne tanker – glade barn. I M. Martinussen (red), *Ungsinn*, tiltak nr. 45. hentet fra http://www.ungsinn.no/post_tiltak/gronne-tanker-glade-barn/
- Essau, C. A. Conradt, J., Sasagawa, S. & Ollendick, T. H. (2012). Prevention of anxiety symptoms in children: Results from a universal school-based trial. *Behavior Therapy, 43*, 450-464. doi:[10.1016/j.beth.2011.08.003](https://doi.org/10.1016/j.beth.2011.08.003)
- Fabes, R., Eisenberg, N., Nyman, M. & Michealiu, Q. (1991). Young children's appraisal of others' spontaneous emotional relations. *Developmental Psychology, 27*, 858-866. doi: [10.1037/0012-1649.27.5.858](https://doi.org/10.1037/0012-1649.27.5.858)
- Holte, A. (2012). Barnehager – mest for barn. *Tidsskrift for Norsk psykologforening, 49* (11), 1130-1133.
- Martinussen, M., Reedtz, C., Eng, H., Neumer, S-P., Patras, J. & Mørch, W.-T. (2016). *Kriterier og prosedyrer for vurdering og klassifisering av tiltak*. Tromsø: UiT Norges arktiske universitet.
- Neil, A. L. & Christensen, H. (2009). Efficacy and effectiveness of school-based prevention and early intervention programs for anxiety. *Clinical Psychology Review, 29*, 208-215. doi:[10.1016/j.cpr.2009.01.002](https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.01.002)
- Mørch, W.-T. (2011). Kognitiv atferdsterapi for barn med atferdsvansker. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 48*, 40-45.
- Raknes, S. (2014). *Grønne tanker – glade barn*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Raknes, Johansen, K. W., Tørnes, H & Håvardstun, T (2016). *Psykologisk kunnskap for barnehagebarn. Psykologi i kommunen, 1*, s. 45-53
- Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid. (2009). St. melding 47 (2008-2009).

Oslo: Det kongelige helse- og omsorgsdepartement.

Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., Taggart, B. (2011). Pre-school quality and educational outcomes at age 11: Low quality has little benefit. *Journal of Early Childhood Research* 9, 109-124.

Waddel, C., Hua, J. M., Garland, O. M., Peters, R. D. & Kimberley, M. (2007). Preventing mental disorders in children: A systematic review to inform policy-making. *Canadian Journal of Public Health*, 98, 166-173.

Wiese, I. (2014). ""Grønne tanker, glade barn"." *Magasinet voksne for barn* (Nr. 2): 12-13. Hentet fra http://www.vfb.no/no/vi_tilbyr/publikasjoner/magasinet_voksne_for_barn/magasinet_2014/Magasinet+Voksne+for+Barn+02%2F14.b7C_wtfMZL.i ps

Mottatt 26.04.2016, godkjent 13.06.2016,
publisert 21.06.2016.

Redaktør: Charlotte Reedtz

